

SLOVENSKÝ ETNODOPIS

ETHNOLOGY

4
59 • 2011

ISSN 13335-1303
EV 3355/09
MIČ 49 616
Cena 2,- €

Z OBSAHU

JAHODA, Christian: Úvahy o význame niektorých buddhistických dedinských slávností v oblastiach horný Kinnaur a západný Tibet

LUKIČ-KRSTANOVIĆ, Miroslava: Politika etnológie v ére socializmu v Srbsku: Etnografický ústav SAVU

PODOLINSKÁ, Tatiana, HRUSTIČ, Tomáš: Védie náboženská zmena k sociálnej inklúzii Rómov?

SLOVENSKÝ NÁRODOPIŠ (SLOVAK ETHNOLOGY) vychádza päťkrát ročne v Ústave etnológie Slovenskej akadémie vied v Bratislave. Prvé štyri čísla každého ročníka sú v slovenskom jazyku, piate číslo je v anglickom jazyku.

Slovenský národopis prezentuje výsledky výskumu v oblasti etnológie, kultúrnej/sociálnej antropológie a príbuzných disciplín. Príspevky uverejnené v časopise sú teritoriálne orientované na územie Slovenska a región Strednej Európy, zamerané sú na analýzu sociálnych javov založenú na dátach získaných prostredníctvom terénneho výskumu. Redakcia časopisu preferuje príspevky analytického, teoretického alebo syntetizujúceho charakteru, ktoré prispievajú k aktuálnym diskusiám v sociálnych vedách. Tematicky je časopis zameraný najmä (nie však výhradne) na etnický, kultúrny a historický vývin v Strednej Európe, na sociálne a kultúrne aspekty ekonomickej a politickej transformácie, na modernizačné procesy v urbánnom i rurálnom prostredí, na etnickú a menšinovú problematiku, na problémy kultúrneho dedičstva v európskom kontexte, ako aj na dejiny spoločenskovedných disciplín. Okrem problémovo orientovaných vedeckých štúdií časopis uverejňuje tiež materiálové štúdie, recenzie a anotácie kníh, rozhovory, diskusné príspevky a správy o dianí v sociálnych vedách.

Časopis poskytuje priestor na diskusie o kľúčových problémoch v sociálnych vedách, ako aj na kritické komentáre k publikovaným príspevkom. Uverejnené štúdie prešli obojstranne anonymným oponentským konaním, oponenti sa vyberajú z medzinárodného okruhu odborníkov.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Gabriela Kiliánová

REDAKCIA

Tatiana Podolinská

Vladimír Potančok

PREKLADY

John Minahane (do angličtiny)

Ľubica Voľanská (z angličtiny)

Vladimír Potančok (z angličtiny)

JAZYKOVÉ KOREKTÚRY

Zora Vanovičová (slovenčina)

GRAFICKÁ ÚPRAVA A PRÍPRAVA DO TLAČE

Eva Kovačevičová-Fudala

REDAKČNÁ RADA

Marta Botíková, Dušan Deák, Ľubica Droppová, Bernard Garaj, Hana Hlôšková, Eva Krekovičová, Jan Krist (ČR), Peter Salner, Zdeněk Uherek (ČR), Miroslav Válka (ČR), Iveta Zuskinová

REDAKČNÝ OKRUH

Regina Bendix (Georg August University of Göttingen, Germany), Michal Buchowski (Adam Mickiewicz University of Poznań, Poland), Ingrid Slavec Gradišnik (Slovenian Academy of Sciences and Arts, Slovenia), Ullrich Kockel (University of Ulster, United Kingdom), Vladimir Penchev (Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria), Dragana Radojičić (Serbian Academy of Sciences and Arts, Serbia), Klaus Roth (Ludwig Maximilian University of Munich, Germany), Davide Torsello (University of Bergamo, Italy), Helena Wulff (University of Stockholm, Sweden), Elena S. Uzeneva (Russian Academy of Sciences, Russia)

OBÁLKA

Predná strana obálky (obr. č. 4): „Pán kremačného miesta“, slávnosť Namtong, Khorchag, západný Tibet (autor fotografie Patrick Sutherland, 2010)

Zadná strana obálky (obr. č. 3): Ženské ochranné božstvo kláštora Khorchag a jeho sprievod počas slávnosti Namtong, Khorchag, západný Tibet (autor fotografie Patrick Sutherland, 2010). K štúdiu Ch. Jahodu.

Slovenský národopis je evidovaný v medzinárodných bibliografických databázach: MLA, CEEOL, Ulrich's, Willings, CEJSH a ERIH (impaktovaná databáza ESF)

OBSAH

EDITORIAL

KILIÁNOVÁ, Gabriela: Editorial • 383

ŠTÚDIE

JAHODA, Christian: Úvahy o význame niektorých buddhistických dedinských slávností v oblastiach horný Kinnaur a západný Tibet • 385

LUKIĆ-KRSTANOVIĆ, Miroslava: Politika etnológie v ére socializmu v Srbsku: Etnografický ústav SAVU • 401

PODOLINSKÁ, Tatiana, HRUSTIČ, Tomáš: Vede náboženská zmena k sociálnej inklúzii Rómov? • 413

ROZHLADY – SPRÁVY – GLOSÝ

K Jubileu Doc. PhDr. Jolany Darulovej, CSc. (Alexandra BITUŠÍKOVÁ) • 432

Doc. PhDr. Alexandra Bitušiková, CSc. a jej docentúra k životnému jubileu (Zuzana BEŇUŠKOVÁ) • 436

Medzinárodné slavistické sympóziu „Spoločné v slovanskom folklóre“ (Hana HLÔŠKOVÁ, Věra FROLCOVÁ) • 443

Medzinárodná konferencia Annual Meeting of Gypsy Lore Society (Ľudmila HRUSTIČOVÁ) • 445

88. valné zhromaždenie PTL a konferencia Tradičná obradovosť v súčasnej kultúre (Zuzana BEŇUŠKOVÁ) • 446

Konferencia Společnost českých zemí v evropských kontextech. České evropanství

ve srovnávacích perspektívach (Peter SALNER) • 448

Symposium Balcanicum. Interdisciplinárny seminár zaměřený na terénní výzkum na Balkáně (Michal PAVLÁSEK) • 449

Medzinárodná konferencia Nové hnutia v náboženstvách – teórie a trendy (Tomáš HRUSTIČ) • 451

Teorie vs. empirie (Táňa GRAUZELOVÁ) • 452

Prvý kongres slovenských slavistov – slovenská slavistika po roku 1993 (Katarína ŽEŇUCHOVÁ) • 454

Projekt Stratené mesto a jeho prvé výstupy (Peter SALNER) • 457

RECENZIE – ANOTÁCIE

Zuzana Beňušková: Tekovské Lužany. Kultúrna a sociálna diverzita vidieckeho spoločenstva (Jaroslav ČUKAN) • 459

Josef Jančář: Proměny Slovácka. Lidová kultura – od feudálního poddanství k postmodernímu společenství (Ľudmila TARCALOVÁ) • 460

Jozef Marec: Tradičné liečiteľstvo a ľudová mágia na horných Kysuciach (Peter LAUČÍK) • 461

Miroslav Válka: Sociokulturní proměny vesnice. Moravský venkov na prahu třetího tisíciletí (Peter SLAVKOVSKÝ) • 462

Monografie Pivnica a Boľovce z dielne Katedry manažmentu kultúry a turizmu UKF v Nitre. Jaroslav Čukan (Ed.): Pivnica. Kultúrne tra-

dície Slovákov v Báčke; Jaroslav Čukan (Ed.):
Boľovce. Kultúrne tradície Slovákov v Srieme
(Zuzana BEŇUŠKOVÁ) • 464
Zborník Slovenského národného múzea
v Martine – Etnografia, ročník CIV-2010
(Peter SLAVKOVSKÝ) • 466
Adam Votruba: Pravda u zbojníka. Zbojníctví

a loupežníctví ve střední Evropě (Viera
GAŠPARÍKOVÁ) • 468
Ludmila Dučyc, Iryna Klimkovič: Sakral'naja
heografija Belarusi (Jana SUŠIENKOVÁ) • 469

**SLOVENSKÝ NÁRODOPIS / SLOVAK
ETHNOLOGY 59 • 2011 • 471**

CONTENTS

EDITORIAL

KILIÁNOVÁ, Gabriela: Editorial • 383

ARTICLES

JAHODA, Christian: Reflections of the Mean-
ing of Certain Buddhist Village Festivals
in Upper Kinnaur and Western Tibet • 385
LUKIĆ-KRSTANOVIĆ, Miroslava: The Po-
litics of Ethnology in Socialist Era of Ser-
bia: Institute of Ethnography SASA • 401
PODOLINSKÁ, Tatiana, HRUSTIČ, Tomáš:
Does Religious Change Lead to Social In-
clusion of the Roma? • 413

NEWS

Jubilee of Doc. PhDr. Jolana Darulová, CSc.
(Alexandra BITUŠÍKOVÁ) • 432
Doc. PhDr. Alexandra Bitušíková, CSc. and
her Lectureship, on her Jubilee (Zuzana
BEŇUŠKOVÁ) • 436
International Slavists' Symposium: The
Shared Element in Slavic Folklore (Hana
HLÔŠKOVÁ, Věra FROLCOVÁ) • 443
International Conference: Annual Meeting of
Gypsy Lore Society (Ludmila HRUS-
TIČOVÁ) • 445
88th Annual General Meeting of PTL and Con-
ference: Traditional Ceremony in Contem-
porary Culture (Zuzana BEŇUŠKOVÁ) • 446
Conference of the Society of the Czech Lands
in European Contexts. Czech Europea-
nism in Comparative Perspectives (Peter
SALNER) • 448
Symposium Balcanicum. Interdisciplinary
Seminár Focused on Fieldwork in the
Balkans (Michal PAVLÁSEK) • 449
International Conference: New Movements
in Religions – Theories and Trends (Tomáš
HRUSTIČ) • 451

Theory vs. the Empirical (Táňa GRAUZE-
LOVÁ) • 452
First Congress of Slovak Slavists – Slovak
Slavic Studies After 1993 (Katarína ŽE-
ŇUCHOVÁ) • 454
The Lost City Project and its First Initiatives
(Peter SALNER) • 457

BOOK REVIEWS/REVIEW ESSAYS

Zuzana Beňušková: Tekovské Lužany. Kul-
túrna a sociálna diverzita vidieckeho
spoločenstva (Jaroslav ČUKAN) • 459
Josef Jančář: Proměny Slovácka. Lidová kul-
tura – od feudálního poddanství k post-
modernímu společenství (Ludmila TAR-
CALOVÁ) • 460
Jozef Marec: Tradičné liečiteľstvo a ľudová
mágia na horných Kysuciach (Peter LAU-
ČÍK) • 461
Miroslav Válka: Sociokulturní proměny ves-
nice. Moravský venkov na prahu třetího
tisíciletí (Peter SLAVKOVSKÝ) • 462
Monografie Pivnica a Boľovce z dielne Katedry
manažmentu kultúry a turizmu UKF v Nitre.
Jaroslav Čukan (Ed.): Pivnica. Kultúrne
tradície Slovákov v Báčke; Jaroslav Čukan
(Ed.): Boľovce. Kultúrne tradície Slovákov
v Srieme (Zuzana BEŇUŠKOVÁ) • 464
Zborník Slovenského národného múzea
v Martine – Etnografia, ročník CIV-2010
(Peter SLAVKOVSKÝ) • 466
Adam Votruba: Pravda u zbojníka. Zbojníctví
a loupežníctví ve střední Evropě (Viera
GAŠPARÍKOVÁ) • 468
Ludmila Dučyc, Iryna Klimkovič: Sakral'naja
heografija Belarusi (Jana SUŠIENKOVÁ) • 469

**SLOVENSKÝ NÁRODOPIS / SLOVAK
ETHNOLOGY 59 • 2011 • 471**

EDITORIAL

Redakcia pripravila číslo 4/2011 *Slovenského národopisu* ako voľnotematické. Obsiahle štúdie sa síce venujú rôznym výskumným témam, avšak všetky sa napájajú na podujatia Ústavu etnológie SAV alebo výstupy projektov riešené na pracovisku v minulých rokoch.

Prvá štúdia Christiana Jahodu vychádza z referátu, ktorý autor predniesol na medzinárodnom seminári Ústavu etnológie Slovenskej akadémie vied a Inštitútu pre sociálnu antropológiu Rakúskej akadémie vied na jar roku 2010 (podrobnejšie o podujatí vid' Podoba, 2010). Jahoda sa venuje otázke, ako študovať význam rituálov z emickej a etickej perspektívy. Jeho prípadovými štúdiami sú buddhistické náboženské slávnosti v regióne horný Kinnaur (India) a v Tibetskej autonómnej oblasti (Čína). Autor pomocou konceptov „písmo“ („scenár“) rituálu a „rituálne javisko / rituálna aréna“ zameriava svoju pozornosť na dynamiku obradu, na produkciu i reprodukciu jeho významov z oboch stanovených perspektív. Jahoda sa v prípadových štúdiách oprel nielen o bohaté empirické výsledky z vlastných etnografických výskumov, ale aj o početné zozbierané historické písomné, vizuálne a iné dokumenty. Vďaka tomu mal možnosť zahrnúť do svojich úvah a argumentov aj diachrónnu perspektívu skúmaných javov. Predbežné výsledky analýzy dynamiky rituálu, produkcie a reprodukcie jeho významov, ktoré autor rozviedol v závere štúdie, prinášajú podnetné myšlienky k teóriám rituálu v súčasnom vedeckom diskurze.

Druhá štúdia srbskej kolegyne Miroslavy Lukić-Krstanović nadväzuje na príspevky o dejinách etnológie v druhej polovici 20. storočia, ktoré *Slovenský národopis* publikoval v monotematickom čísle 4/2010 a v pokračovaní 2/2011. Zároveň ide opäť o prepracovaný príspevok, pôvodne prednesený na medzinárodnej konferencii o dejinách vedy v Bratislave roku 2009 (o podujatí pozri bližšie Jombíková, 2009). Téma sa v rokoch 2008 - 2010 riešila v Ústave etnológie SAV a v bádani sa pokračuje pomocou nového projektu VEGA aj v nasledujúcich rokoch 2011 - 2013. Autorka sa sústredila na vytváranie vedeckej politiky v etnológii v období socializmu. Jej príkladom sa stali dejiny etnológie v Srbsku, presnejšie dejiny Etnografického ústavu Srbskej akadémie vied a umení v rokoch 1947 až 1980. M. Lukić-Krstanović ukázala, aké koncepty stáli v popredí vedeckej práce v prvých rokoch od založenia nového pracoviska a ako sa prístupy, koncepty i témy výskumu menili v nasledujúcich obdobiach, ktoré autorka rozdelila pracovne do troch vývojových fáz. Autorka diskutuje výsledky analýzy srbského prípadu aj v odkazoch na iné prípady v socialistických krajinách, čo vytvára inšpiratívny priestor pre ďalších bádateľov v podobnej výskumnej oblasti.

Posledná štúdia Tatiány Podolinskej a Tomáša Hrustiča sa opiera o výsledky rozsiahleho zberu etnografických dát, získaných v rámci aplikovaného projektu SIRONA (Sociálna inklúzia Rómov náboženskou cestou). Výskum sa zamerával na otázku, aké podoby sociálnych zmien je možné sledovať v rómskych komunitách, v ktorých sa dala identifikovať výraznejšia náboženská zmena (konverzia). Ďalej sa výskum usiloval zistiť, či sociálne zmeny vedú k sociálnej inklúzii Rómov v skúmaných lokalitách. Výsledky aplikovaného projektu vyšli v samostatnej publikácii (Podolinská – Hrustič, 2010). Štúdia pripravená pre *Slovenský národopis* je do veľkej miery teoretickou a metodologickou úvahou na báze doterajších výsledkov výskumu. Zaoberá sa jednak terminologickými otázkami, ale upozorňuje aj na metodologické problémy výskumu, napríklad na percepčné skúmanie sociálnej zmeny. T. Podolinská a T. Hrustič zároveň hľadajú možnosti, ako za pomoci teórií o sociálnych sieťach a sociálneho kapitálu analyzovať a interpretovať efektívnosť sociálnej zmeny. Ako ukázali výsledky v závere štúdie, náboženská zmena sa môže stať veľmi účinným sociálnym nástrojom, ktorý umožní inklúziu marginalizovaných skupín a jednotlivcov. Autori však rovnako upozornili aj na možné riziká náboženskej zmeny, ktoré môžu smerovať k vytváraniu bariér a polarizácie ako v rámci rómskej komunity, tak i vo vzťahu Rómov voči Nerómom. Napriek tomu autori vidia v náboženskej zmene jednu z možných ciest k sociálnej inklúzii rómskych obyvateľov v početných lokalitách Slovenska.

V tomto čísle *Slovenského národopisu* redakcia dala väčší priestor správam, rozhľadom, knižným recenziám a anotáciám, ktorých sa zozbieralo pomerne veľké množstvo na konci roka. Ako aktuálne informácie získali prednosť pred príspevkami v rubrikách Materiály alebo Diskusia. Tieto rubriky čitatelia opäť nájdu v nasledujúcich číslach časopisu.

GABRIELA KILIÁNOVÁ

LITERATÚRA

- Jombíková, B. (2009). Medzinárodná vedecká konferencia. In: *Slovenský národopis*, 58, 532–534.
- Podoba, J. (2010). Antropologický ateliér „Ritual, Conflict and Consensus: Comparing Case Studies in Asia and Europe“. In: *Slovenský národopis*, 59, 517–519.
- Podolinská, T.; Hrustič, T. (2010). *Boh medzi bariérami. Sociálna inklúzia Rómov náboženskou cestou*. Ústav etnológie SAV, Bratislava: Coreta.

Vydáva Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied
Adresa redakcie:
Klemensova 19
813 64 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: slovensky.narodopis@savba.sk

Rozširuje, objednávky a predplatné (aj do zahraničia) prijíma:
Slovak Academic Press, Ltd.
P.O. Box 57, Nám. Slobody 6
810 05 Bratislava
Slovakia
e-mail: sap@sappress.sk

Tlač: ETERNA Press, s.r.o.

Elektronická verzia prístupná na:
<http://www.sappress.sk>
<http://www.uet.sav.sk/slovenskynarodopis.htm>
Registračné číslo: 7091

SLOVAK ETHNOLOGY
Journal of the Institute of Ethnology of the Slovak Academy of Sciences
Vol. 59, 2011, Number 4
Address of the Editorial Office:
Ústav etnológie SAV, Klemensova 19,
813 64 Bratislava, Slovakia, e-mail: slovensky.narodopis@savba.sk

Distributed by:
Slovak Academic Press, Ltd., P.O. Box 57, Nám. slobody 6,
810 05 Bratislava, Slovakia, e-mail: sap@sappress.sk
and
SLOVART G.T.G. Ltd., Krupinská 4,
P.O. Box 152, 852 99 Bratislava, Slovakia

POKYNY PRISPIEVATELOM

Autori môžu svoje príspevky zasielať na adresu:
Slovenský národopis - redakcia,
Klemensova 19, 813 64 Bratislava
e-mail: slovensky.narodopis@savba.sk

Termíny redakčných uzávierok najbližších čísel Slovenského národopisu:

SN2/2012.....15. 03. 2012
SN5/2012.....15. 03. 2012
SN3/2012.....15. 06. 2012
SN4/2012.....15. 09. 2012

Všetky podrobnosti o požadovanej úprave príspevkov a pravidlách citovania literatúry nájdete v Pokynoch pre autorov a v Pravidlách citovania a tvorby zoznamu použitej literatúry, uverejnených na internetovej stránke
<http://www.uet.sav.sk/slovenskynarodopis.htm>.

SLOVENSKÝ NÁRODOPIŠ SLOVAK ETHNOLOGY

